

МОДЕЛОВАЊЕ ОПЕРАТИВНИХ И ТАКТИЧКИХ ЗАДАТАКА

Радован М. Бабић ^а, Јадранко К. Јукић ^б

^а пуковник у пензији,
е-mail: radovan2910@gmail.com, аутор за преписку,

^б пуковник у пензији,
е-mail: jadranko.jukic@gmail.com

ОБЛАСТ: војне науке
ВРСТА ЧЛАНКА: стручни рад

Сажетак (апстракт):

Моделовање оперативних и тактичких задатака је мисаони процес који траје непрекидно током разраде задатка у којем разрађивач (командант, команда – штаб, наставник, инструктор) на основу циља моделовања задатка, разумевања окружења, мисије, дефинише задатак, проблем или групу проблема које треба да реши вежбајући састав – решавалац. Задатак се моделује на бази искустава из претходних ратова, уважавајући тренутне и будуће способности сопствених снага и непријатеља, предвиђајући и стављајући решаваоца у оперативно окружење какво ће бити у будућности.

Циљ рада јесте појашњење шта суштински представља оперативни и тактички задатак, шта је моделовање и услови у којима се врши, који су то специфични појмови током процеса моделовања, методе рада на разради задатка као и садржаје рада током планских конференција. Методом анализе садржаја и поређењем искустава рад представља спој важећих нормативних решења уз имплементацију искустава и докумената из претходних нормативних аката као и искустава аутора.

Резултат овог рада јесте добро разрађена методологија израде задатака уважавајући битне факторе за израду различитих врста и нивоа задатака зависно од дефинисаног циља. Пракса неминовно показује да успех сваког рада зависи од квалитета поступака у току рада, то јест од методологије. Због тога је методологија од посебне важности у разради задатака, јер од њене ваљаности зависи и успех разраде.

Кључне речи: моделовање, методологија, вежбајућа јединица, играјуће јединице, обострани распоред снага, почетна ситуација, замисао дејства страна

УВОД

Разрада оперативних и тактичких задатака представља обиман и веома сложен процес. Због тога разрађивач (разрађивачи) морају поседовати потребна стручна знања и методску припремљеност за успешно компоновање задатака. Циљ овог рада јесте да прецизније појасни шта суштински представља оперативни и тактички задатак и да приближи метод израде задатака. Рад је настао као исказ потребе да командама за планирање вежби скрати време за израду тактичких задатака и разјасни евентуалне нејасноће у процесу моделовања и садржају задатака и чињенице да већ годинама не постоји погодна и стручно дефинисана литература о разради задатака.

Претходним доктринарним документима кроз Упутство о вежбама јединица оружаних снага дат је модел тактичког задатка који је био примерен и усаглашен са важећим правилима, а пре свега са Упутством о раду команди и штабова и тадашњим форматом заповести. Међутим, ни то упутство није нудило метод разраде задатака. Важеће Упутство о вежбама у Војсци Србије не препознаје термин тактички задатак, већ нуди одређене садржаје који ће бити укомпоновани у тактички задатак као што су сценарио и почетна ситуација, где такође не постоји метод развоја тактичког задатка у формату оперативног наређења (ОПНАР). У раду је преузет део термина из претходног Упутства о вежбама јединица оружаних снага (обострани распоред снага, замисао дејства страна), за које сматрамо да су нужни не по својој форми, већ по функцији и садржају у процесу разраде задатка, а чији су излази имплементирани у формат тактичког задатка.

Моделовање задатака је мисаони процес који траје непрекидно током разраде задатка у којем разрађивач (командант, команда – штаб, наставник, инструктор) на основу циља моделовања задатка, разумевања окружења, мисије, дефинише задатак, проблем или групу проблема које треба да реши вежбајући састав – решавалац. Задатак се моделује на бази искустава из претходних ратова, уважавајући тренутне и будуће способности сопствених снага и непријатеља, предвиђајући и стављајући решаваоца у оперативно окружење какво ће бити у будућности. Што су комплексније и детаљније моделовани услови, тиме је реакција вежбајућег састава реалнија. За квалитет разраде од првенственог је значаја питање да се противничке стране поставе у односе који се карактеришу објективношћу, складношћу и логичношћу.

Рад се састоји из три целине. У првој целини објашњен је појам моделовања задатака, са којим циљем се моделују задаци, како се дефинишу проблеми у разради задатка, који су услови за моделовање задатка као и основни појмови који су коришћени у раду. У другој целини објашњен је метод рада на разради задатка кроз претходне поступке у разради задатка, метод на разради вежбених и борбених услова као и развоју оперативно-тактичке ситуације у којој јединица решава задатак. У трећој целини дата су практична упутства разрађивачу приликом одабира приступа разради задатка и увођења решаваоца у ситуацију у којој решава задатак.

Изнета разматрања и упутства како моделовати оперативни или тактички задатак треба да послуже као путоказ и помоћ при моделовању задатка, а никако као неки шаблон који би ограничавао или искључивао индивидуални и стваралачки рад разрађивача.

УВОД У ТЕОРИЈУ МОДЕЛОВАЊА – РАЗРАДЕ ОПЕРАТИВНИХ И ТАКТИЧКИХ ЗАДАТАКА

Ради бољег разумевања моделовања задатака потребно је објаснити појам и циљ истог, дефинисати проблеме за које израђујемо задатак, услове у којима моделујемо задатак као и специфичне појмове које користимо током моделовања.

Појам моделовања задатака

Моделовање употребе снага у оперативном планирању јесте процес који почива на критичком, креативном и системском размишљању у разумевању, визуелизацији и описивању комплексних проблема употребе снага и изградњи приступа за њихово решавање.¹ Пошто оружану борбу није могуће изазвати да бисмо истражили ефикасност неке јединице или одлуке, неопходно је израдити модел помоћу којег ће се опонашати реални систем.²

Моделовање употребе снага омогућава: заједничко разумевање комплексних проблема употребе снага између команданта и команде у процесу планирања употребе снага; проналажење оптималних начина за њихово решавање; повезивање циљева

¹ Доктрина планирања у Војсци Србије, Медија центар „Одбрана“, Београд, 2012, стр. 21.

² Шепец, В. В., *Метода ефикасности процене борбене ситуације*, Ветерани војно-обавештајне службе, Београд, 2015, стр. 62.

различитог значаја са задацима свих снага у току употребе; релевантан приступ током употребе у складу са променама у оперативном окружењу и сталну усмереност процеса оперативног планирања.³

Моделовање употребе снага помаже доносиоцима одлука да буду критички и креативни лидери који препознају и управљају променама не само сопствених снага, већ свих учесника у оперативном окружењу. Системско размишљање подразумева свеобухватан приступ схватању и решавању проблема као делу веће целине.

Моделовање задатака подразумева процес моделовања употребе снага у специфичном оперативном окружењу дизајнираном да створи услове за достизање циљева вежбе, тј. циљева обучавања. Моделовање задатака је процес у коме се развија сукоб две противничке стране од којих свака страна поседује различите вредности људског и материјалног фактора. У разради се сукобљавају жива сила и техника две противничке стране. При томе свака страна има различиту доктрину, принципе и правила употребе. Сукобљавају се различите моралне, борбене и друге вредности.

Моделовање задатака је процес у којем разрађивач (командант, команда – штаб, наставник, инструктор) на основу циља вежбе, разумевања окружења, мисије и намере претпостављеног команданта дефинише задатак, проблем или групу проблема које треба да реши потчињени састав. Резултат моделовања задатака је ОПНАР,⁴ са потребним бројем прилога (за Оперативно-стратегијски ниво може бити и Иницијална директива).

Циљ моделовања задатака

Моделовање задатака полази од циља и сврхе због којег се задатак ради. Суштина моделовања задатака јесте компоновање борбених дејстава и других поступака јединица да би се што реалније дочарао амбијент који одражава сукоб два или више противника. Сходно наведеном, циљ моделовања тактичких задатака може бити:

³ Доктрина планирања у Војсци Србије, Медија центар „Одбрана“, Београд, 2012, стр. 21.

⁴ Путство за оперативно планирање и рад команди у Војсци Србије, Управа за планирање и развој (Ј-5) ГШ ВС, Београд, 2017, стр. 180.

- моделовање задатка ради обучавања, унапређења обучености, увежбавања и уигравања одређене јединице, команде сталне или привремене структуре,
- моделовање задатка ради евалуације, провере обучености или увежбаности одређене јединице, команде сталне или привремене структуре,
- моделовање задатака (борбених дејстава) ради утврђивања објективне могућности и ваљаности одређеног тактичког поступка у одређеним условима и у одређеном формацијском степену,
- моделовање задатка ради утврђивања општих борбених, ватрених, материјалних и других вредности нове организацијско-формацијске структуре јединице,
- моделовање задатка ради сагледавања ваљаности, погодности, ефикасности и флексибилности доктринарних начела,
- моделовање задатка ради провере препорука и закључака проистеклих из система научених лекција (наших и страних).

Дефинисање проблема за који се врши разрада задатка

Дефинисање проблема произилази из циља вежбе према којем се моделује задатак. У суштини проблем или група проблема представља задатак јединици у условима оперативног окружења (оперативног оквира)⁵ или ограничењима у којима ће се тај задатак решавати. На пример, основни проблем за решаваоца може бити извођење нападне операције у одређеним условима (зими, ноћу у условима делимичне превласти непријатеља у ВаП-у и слично), али поред тог проблема у компоновању задатака могу се дефинисати и други проблеми који ће или усложити ситуацију за решаваоца, или је у одређеном сегменту учинити реалнијом. На пример, противнапад непријатеља на одређеном правцу, кретање интерно расељених лица (ИРЛ) у зони операције, дезертерство, недовољна попуна, прекид линија снабдевања, недовољна обученост јединице итд.

⁵ Скуп услова у којима се употребљавају снаге у операцији на основу одлука команданта, и утичу на њен коначни исход, представља оперативно окружење. *Доктринна операција Војске Србије*, Медија центар „Одбрана“, 2012, стр. 8. Оперативни оквир обухвата организовање сопствених и суседних снага у времену и простору у односу на сопствене намере и намере непријатеља. Оперативни оквир чини оперативна организација простора извођења операције и борбена организација снага. *Исто*, стр. 12.

Услови у којима се врши моделовање задатака

Услови у којима се врши моделовање задатака опредељени су пре свега циљем, темом и врстом задатка за који се врши моделовање. Истовремено услови нису слични нити подједнако делују на противнике јер су различити по обиму и по суштини.⁶

Услови се условно могу поделити на: опште и борбене услове – услове оперативног окружења.

Општи услови – вежбовни услови

Општи услови произилазе из Директиве и наређења за обуку и процене обучености јединице. Општи услови највећим делом дефинишу се кроз садржаје спецификације вежбе и циљеве обучавања.⁷ Спецификација вежбе садржи:⁸

- назив вежбе,
- врсту вежбе,
- тему вежбе,
- рејон – место извођења вежбе,
- време извођења вежбе,
- циљ вежбе – општи циљ,
- ниво вежбе – ниво команди или јединица које учествују на вежби,
- концепт извођења вежбе – кратак опис замисли извођења вежбе, основне проблеме у операцији,
- ангажоване снаге – команде – јединице које учествују или оружане снаге партнерских земаља које учествују на вежби,
- сценарио – кратак опис ситуације,
- структуру руководства вежбе,
- структуру вежбајуће команде – јединице – само уколико се не користе формацијски састави,
- предлог календара главних активности планирања и извођења вежбе.

Поред садржаја дефинисаних спецификацијом вежбе у општим условима, потребно је дефинисати и

- вид дејства или борбено тактичке радње за коју се моделује задатак,

⁶ Шћекић, М., *Основи разраде задатка*, ЦВВШ ЈНА, Београд, 1975, стр. 6.

⁷ Циљ обучавања је нова вредност или знање које желимо стећи по завршетку вежбе.

⁸ *Упутство о вежбама Војске Србије*, Управа за обуку и доктрину (Ј-7) ГШ ВС, Београд, 2013, стр. 58.

- циљеве обучавања,
 - проблеме за обраду у замисли и динамици извођења б/д.
- Спецификација вежбе се презентује официру за планирање вежбе и он исту одобрава. Спецификација вежбе у даљем чини основ за разраду тактичког задатка.

Услови оперативног окружења - борбени услови

Борбени услови су услови који владају у оперативном окружењу на стратегијско-оперативном нивоу или у оперативном оквиру на тактичком нивоу у којим јединица извршава задатак. Борбени услови нису фиксни нити идеални. Циљ је да буду што реалнији, тј. што приближнији оперативном окружењу у потенцијалној стварној операцији у будућем рату. Постављање и дефинисање борбених услова захтева стварање мисаоне слике борбеног стања у којем треба разрадити задатак. Садрже стање супротстављених страна и њихов однос пре почетка извођења операције и у току извођења операције и то:

1) **Простор – физичка димензија оперативног окружења.**

Услови за простор истичу карактеристична обележја простора у којем се врши разрада. Утицај простора на разраду може се испољити на два начина: у позитивном или негативном смеру. Позитиван утицај простора испољава се на тај начин што омогућава да стране у сукобу могу да испоље своје објективне борбене могућности. Негативан утицај простора своди се на ограничење кретања, маневар, груписање снага, маскирање, ватрену подршку. Простор на разраду задатка утиче својим географским карактеристикама и оперативном организацијом простора:

- географске карактеристике простора чине кључни земљишни објекти, ослонци, преграде, препреке, испресецаност земљишта, хидрографија, инфраструктура, урбана и демографска својства простора;
- оперативну организацију простора чини одређивање зоне операције, зоне утицаја и зоне интересовања, зоне осматрања и ватре, правце довођења, наступања и сл.

Сложеност избора простора за разраду зависи од тога коју категорију – ниво оружане борбе треба разрадити, који формацијски степен треба обухватити и које тактичке, тактичко-оперативне поступке треба замислити и разрадити.

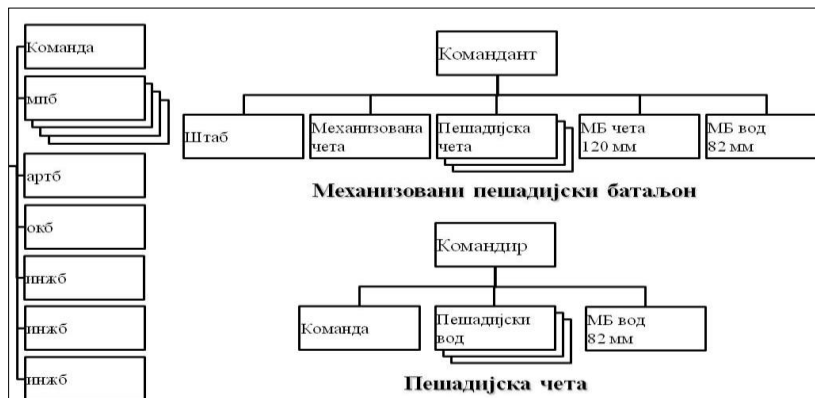
- 2) **Време** – у разради тактичких задатака разматра се кроз метеоролошке услове, астрономски аспект и оперативни аспект.
- Време – метеоролошки услови. Метеоролошки услови морају одражавати утицај на проблеме у операцији. Метеоуслови изражавају свој утицај на разне начине, а пре свега на могућност или немогућност живе силе и борбене технике да изврше задатак. Кључни војни аспекти метеоролошких услова времена су: ветар, падавине, облачност, температура, притисак, влажност ваздуха.
 - Време – астрономски аспект: доба године, доба дана.
 - Време – оперативни аспект. Оперативни аспект времена разматра расположиво време за планирање операције (довољно или недовољно), припрему и извођење операције, време потребно за одређене задатке: израда наређења, проба/увежбавања, припреме потчињених јединица, време пријема задатка, време за довођење јединица, време готовости за извршење задатка.

- 3) **Снаге**. Када сагледавамо улогу снага које учествују у операцији полазимо од претпоставке стварних вредности у датим конкретним условима и условима разраде. Ангажоване снаге у операцији треба посматрати кроз борбену организацију и квалитет, тј. способности којима снаге располажу или им недостају за извршење задатка.

Борбена организација снага које учествују у операцији разрађује се за један до два нивоа више и један до два нивоа ниже у односу на вежбајућу јединицу. У суштини треба да прикаже носиоце одређених способности по нижим и вишим јединицама. **Борбена организација сопствених снага** ангажованих у операцији треба да обухвати: вежбајућу јединицу, играјућу јединицу – јединицу у чијем саставу вежбајућа јединица извршава задатак и јединица од утицаја на извршење задатка вежбајуће јединице. **Борбена организација непријатељских снага** ангажованих у операцији треба да обухвати: јединицу – јединице директно супротстављене вежбајућој јединици, играјуће јединице – јединице у чијем саставу непријатељска јединица извршава задатак и јединице од утицаја на извршење задатка непријатељске јединице.

Борбену организацију могуће је приказати на више начина. У овом примеру је за потребе рада представљена као **школска формација чете**, али најпогодније за даље планирање је путем

алгоритма. Пример приказа борбене организације могуће је видети на Слици 1.

Слика 1 – Пешадијска чета - играјућа јединица непријатеља

Моделована борбена организација – вежбовна формација, одражава квалитативне способности моделованих снага.

Квалитативне карактеристике страна – разматрају се кроз улогу људског и материјалног фактора. Улога и утицај људског и материјалног фактора зависе од величине, попуњености јединице свеукупних количина и квалитативних вредности људства и средстава, али превагу утицаја може да определи једна особина, једна страна или једна могућност – способност јединице и средстава. На замисао дејства страна утичу начела употребе обеју страна што се не сме занемарити приликом разраде. Квалитативне карактеристике страна треба разматрати кроз:

- однос снага противника: релативни однос снага, повољан или неповољан за вежбајућу јединицу; у просторном смислу, у додиру или ван борбеног додира; преимућстава и предности страна у моменту решавања задатка; непогодности и слабости страна у моменту решавања задатка;
- основне способности – борбене могућности снага: попуњеност јединице; релативне – основне способности са којима располажу снаге (маневар, ватра, АБХО, инжињерија...); способности које ће бити

- придодате или умањене током операције, ојачања, подршка и садејство;
- садржаје попут: морала, борбеног искуства, обучености и слично;
- борбени распоред и груписање снага: да ли вежбајућа јединица задатак извршава у саставу 1. ешалона, 2. ешалона или резерве; да ли вежбајућа јединица задатак извршава на главном или помоћном правцу напада или тежишту одбране.

4) **Остали елементи – димензије оперативног окружења.** У зависности од типа вежбајуће јединице и нивоа за који се ради разрада тактичких задатака зависиће и ниво детаљности осталих димензија оперативног окружења: економске, социјалне, информационе, технолошке и цивилног окружења. Командант и његов штаб треба да схвате тренутно стање услова који владају у оперативном окружењу, као и стање након окончања операција.

Специфични појмови у моделовању задатака

Вежбајућа јединица произилази из теме разраде. На њу се односе циљеви вежбе и циљеви обучавања. То су снаге које вежбају и које се обрађују у задацима који се дају решаваоцу. То је јединица за коју се моделује тактички задатак.

Играјуће јединице⁹ су снаге које су ангазоване у операцији, које директно утичу на извршење задатка вежбајуће јединице (претпостављена команда, ниже јединице у ланцу командовања, суседне јединице, јединице подршке) али нису ужи предмет разраде. Играјућа јединица једне стране не чини увек одређену организацијско – формацијску структуру. То значи да играјућа јединица може бити привремено формирана према потребама разраде теме.

Ангазоване снаге у ширем смислу су све снаге које су ангазоване у операцији, а у ужем смислу су остале снаге које су ангазоване у операцији и које директно не утичу на извршење задатка вежбајуће јединице. У погледу ангажованих снага и средстава поред вежбајуће јединице полази се од потребе да се обухвате снаге и средства вишег формацијског степена од играјуће

⁹ Шћекић, М., *Основи разраде задатака*, Центар високих војних школа ЈНА, Београд, 1975, стр. 17.

(један или два степена) делимично или у целини. Снаге и средства ангажоване у разради делимо на снаге:

- плавог, сопствене, суседне и савезничке јединице ако делују по јединственом плану,
- црвеног, снаге и средства потенцијалног непријатеља,
- зеленог, неутралне снаге, полиција, међународне, владине и невладине организације које се могу наћи у зони операције.

Појам и избор просторије за моделовање задатака -

Моделовање задатка врши се увек на одређеној просторији. Под појмом просторија треба подразумевати онај део копна, водених површина и ваздуха на којој се распоређују сопствене снаге и средства и снаге и средства противника и на којој се изводе замишљена дејства обеју страна. По правилу избор се врши на топографској карти или другим моделима (електронске карте, физички модели и сл.) који дају слику и карактеристике простора који нас интересује. Избор просторије за разраду задатка зависи од многобројних фактора, а пре свега зависи од врсте и величине операције, тј. да ли се разрада креће у категорији борбе, боја или операције. У избору просторије потребно је у потпуности схватити захтеве теме и услова у којима се изводи операција. У сваком случају избор простора подразумева избор рејона, праваца, зоне за разраду дејстава свих ангажованих снага у операцији. Потребно је дефинисати:

- простор у коме се јединица налази када прима задатак (мобилизацијско збориште, очекујући рејон, превентивни размештај у зони у којој ће изводити операцију);
- простор и правце за довођење јединице;
- простор на коме ће се изводити борбена дејства (позорница). Простор мора бити довољно велик да се према тактичким начелима могу одредити зоне свих елемената борбеног распореда више јединице у којој вежбајућа јединица извршава задатак, подржавајућих јединица, суседних јединица, како за плаву тако и за црвену страну.

Зона операције је зона у којој јединица изводи операцију. Дефинише се прво за вишу јединицу у којој вежбајућа јединица извршава задатак, а затим за вежбајућу јединицу. Прво за црвене – непријатеља, а затим за плаве – сопствене снаге.

Сценарио вежбе. Садржај сценарија вежбе дефинисан је Упутством о вежбама у ВС. У оперативном смислу сценарио даје одговор на питање: шта је то што би било познато решаваоцу у

стварној ситуацији. Суштински представља оне податке које би решавалац тактичког задатка реално имао из стварног живота, а пре отпочињања процеса планирања. Исти подаци били би део општег и војног образовања, информација које би неминовно добио од средстава јавног информисања и усмереног информисања – протока информација у војној организацији. Без података – садржаја који су обрађени кроз сценарио решавалац задатка би имао непотпуну, површну или погрешну перцепцију оперативног окружења и проблема које мора решавати. Према Упутству о вежбама у ВС садржај сценарија се састоји из: геостратегијске ситуације, података о региону и пута у кризу. Приликом разраде задатка највећи део ових садржаја могу се преузети из општег сценарија за вежбе који се на нивоу ВС ради на двогодишњем нивоу, али за потребе разраде задатка може се разрадити потпуно нов сценарио. Подаци о региону и геостратегијска ситуација стварају општу слику о амбијенту у коме ће се изводити операција тј. разрађивати тактички задатак. Најкреативнији део у моделовању сценарија је пут у кризу.

Пут у кризу¹⁰ представља опис главних догађаја који воде ка настанку кризе која покреће извођење операције на вежби. Пут у кризу завршава се моментом када почиње вежба, тј. моментом за који се разрађује обострани распоред снага или почетна ситуација. У циљу разраде тактичког задатка пут у кризу се разрађује кроз два садржаја: уводну ситуацију и претходна дејства

- Уводна ситуација – На једноставан начин описује како је дошло до оружаног сукоба и који су циљеви зараћених страна.
- Претходна дејства – Дејства војних и невојних снага која су претходила извођењу операције. Описују како је јединица дошла у оперативно-тактичку ситуацију у којој ће јој бити уручен задатак и ситуацију из које ће отпочети извођење операције. Описују кључна дејства и активности сопствених снага и непријатеља од значаја за извођење операције и завршавају се са стањем у којем се јединице налазе у обостраном распореду снага тј. почетној ситуацији. Претходним дејствима треба довести противнике у одређен и логичан однос сходно захтевима услова теме разраде, простора и времена, по редоследу „црвени“, а затим „плави“.

¹⁰ Упутство о вежбама Војске Србије, Управа за обуку и доктрину (Ј-7) ГШ ВС, Београд, 2013, стр. 30.

Кроз разраду задатка део су ОПНАР у параграфу СИТУАЦИЈА.

- Кроз разраду догађаја који воде настанку кризе јасно се мора определити моменат и распоред снага у оперативном окружењу када се команданту вежбајуће јединице уручује задатак за решавање.

Обострани распоред снага представља распоред снага у операцији, у моменту – времену када командант добија задатак за решавање. Овај документ не препознаје важеће Упутство о вежбама, али је нужен у разради. Обострани распоред снага подразумева стање супротстављених снага и средстава у одређеним условима борбене ситуације, која означава однос два противника на одређеном простору и времену, а који је произишао после „одиграних“ одређених борбених и других поступака. Намењен је решаваоцу, а полазна је основа за разраду замисли дејства страна. Обострани распоред снага чини темељну основу целокупне разраде и због тога што се из његове логичности, објективности и реалности настављају токови и активности противника. Може се приказати као засебан докуменат (текст и карта) или описати у параграфу СИТУАЦИЈА/ОПНАР.

Почетна ситуација¹¹ представља распоред снага у операцији пре почетка вежбе. Почетна ситуација представља *распоред снага у операцији одакле јединица отпочиње вежбу*, тј. отпочиње или наставља са извођењем операције. Она у себи на логичан начин укључује и простор, време и ангажоване снаге. Почетну ситуацију опредељује прва наредна активност која ће се реализовати и то зависи од циљева вежбе, циљева обучавања, листе главних догађаја и листе супозиција (уручење ОПНАР – а, марш, напад, одбрана). У односу на оперативну ситуацију јединица се може наћи:

- у мирнодопској локацији,
- на мобилизацијском зборишту (МЗ),
- у очекујућем рејону (ОР),
- на маршу,

¹¹ Почетна ситуација представља опис тренутне ситуације у региону са описом стања свих актера који утичу на рад вежбајуће команде – јединице. Она укључује и распоред и ситуацију унутар сопствених снага вежбајуће команде – јединице на почетку извођења вежбе, а израђује се текстуално и графички. Почетна ситуација треба да има корене у сценарију вежбе, односно да представља логичан наставак активности и догађаја описаних кроз сценарио вежбе. *Упутство о вежбама Војске Србије*, Управа за обуку и доктрину (Ј-7) ГШ ВС, Београд 2013, стр. 30.

- у борбеном додиру на полазној линији (напад),
- на некој од фазних линија (напад),
- у зони превентивног размештаја,
- у зони одбране.

Разрађивачу дефинитивно из ње мора бити јасно где се јединица налази, како је доспела у ту ситуацију, место и улога у борбеном распореду више јединице.

За моделовање тактичких задатака важно је разумети однос и обострани распоред снага према почетној ситуацији. Обострани распоред снага се разрађује за моделовање тактичких задатака, док се почетна ситуација разрађује за вежбу. У логичном следу обострани распоред снага претходи почетној ситуацији. У одређеним ситуацијама обострани распоред снага може бити истоветан са почетном ситуацијом. Пример, када јединица добија задатак на МЗ или у ОР и када у операцију – вежбу креће са МЗ или ОР. Са друге стране, пример за тактичке вежбе (ТВ) и вежбе подржане рачунарским симулацијама (ВПРС) није нужно да се обострани распоред поклапа са почетном ситуацијом.

Пример: јединица може добити задатак на МЗ или у ОР – у овом случају се приказује обостраним распоредом, а сходно циљевима вежбе и циљевима обучавања вежба може отпочети са линије развоја – што је у овом случају почетна ситуација.

Замисао дејства страна¹² представља будућа дејства, замисао и задатак за вишу – играјућу јединицу, суседне јединице, јединице подршке и вежбајућу јединицу, у току операције. Описује задатке – дејства која су планирана да се одиграју током решавања задатка – извођења операције. Овај документ такође не препознаје важеће Упутство о вежбама, али је нужан у разради. Разрада замисли дејства страна чини најважнији део рада разрађивача. Суштинска вредност разраде садржана је у поступцима замисли дејства страна. Ради се о поступку који претпоставља стварање мисаоних градњи, појава и процеса у „сукобу“ два противника. То објективно захтева сталну преокупацију разрађивача мисаоном градњом коју реализује кроз форму графичких и писаних докумената. Разрада задатка – замисли дејства страна постиже се усклађивањем способности ангажованих снага према циљу операције у простору и времену. Замисао дејства страна разрађују се кроз општа и посебна дејства. У погледу обима у односу на формацијске степене општа дејства

¹² Упутство о вежбама јединица ОС, ССНО, Београд, 1989, стр. 21.

обухватају снаге, средства и простор борбеног дејства једног до два формацијска степена више од вежбајуће јединице. Општа дејства обухватају снаге, средства и простор борбеног дејства играјућих јединица, суседа и јединица ојачања и подршке од утицаја на извршење задатка вежбајуће јединице. Посебна дејства представљају дејства вежбајуће јединице. Разрађена борбена дејства чине оперативно – тактичку и логичку целину и објективан одраз повезаности и међусобне зависности теорије и праксе. Замисао дејства страна се приказује графички (карта) и у писаној форми. Треба тежити да се у њима у графичком делу исказе што више детаља, а писаној речи само оно што се из графичког документа не може видети. Редослед писања је сличан ОПНАР са специфичним тоном и додацима. Замисао дејства страна је основ за израду садржаја ОПНАР - задатка који се уручује вежбајућем саставу.

Линија додира је замишљена линија на којој су снаге у сукобу у борбеном додиру. У разради тактичког задатка у борбеним условима дефинише се да ли су и које јединице у борбеном додиру са непријатељем и да ли је вежбајућа јединица у борбеном додиру или је ван борбеног додира.

Линија судара је замишљена линија на којој ће доћи до борбеног додира, тј. линија на којој ће се сукобити јединице. Линија судара означава уски простор на коме се сукобљавају играјуће и вежбајуће јединице оба противника, почетним распоредом и груписањем проистеклим из општих и посебних дејстава.

Конкретно, линија судара је онај простор који се налази између полазног положаја нападача, као једне противничке стране и предњег краја одбране другог противника.

Готовост за извршење задатка је време спремности јединице да изврши задатак. Време дефинисано наређењем претпостављеног старешине.

Почетак вежбе је време када почиње вежба.

МЕТОД РАДА НА РАЗРАДИ ОПЕРАТИВНИХ И ТАКТИЧКИХ ЗАДАТАКА

Моделовање задатака је процес у којем разрађивач (командант, команда –штаб, наставник, инструктор) на основу циља вежбе, разумевања окружења, мисије и намере претпостављеног команданта дефинише задатак, проблем или групу проблема које

треба да реши потчињени састав. Тај процес је свеобухватан и захтева добар методолошки приступ и поступан долазак до модела а резултат моделовања задатака је ОПНАР¹³ са потребним бројем прилога.

Разрада претходних поступака у моделовању задатка

Разрадом претходних поступака пре свега дефинишемо циљ вежбе и уобличавамо најопштију замисао за моделовање задатка. У претходним поступцима неопходно је:

- дефинисати циљ због кога се врши моделовање тактичког задатка: обучавање, евалуација, провера доктринарних решења и слично,
- одредити вид дејства или борбено тактичке радње за коју се моделује задатак сходно теми вежбе: напад, одбрана, борба у сусрету, гоњење и слично,
- одредити ниво вежбајуће јединице, играјуће јединице, јединице подршке и ангажованих снага у операцији (батаљон, бригада, оперативни састав).

Поред наведеног, у циљу подизања квалитета разраде пожељно је и:

- изучавање теоријске литературе која је везана за разраду задатка,
- изучавање сопствених и туђих ратних искустава, поука са вежби и експеримената,
- обављање теоријских консултација (у групи разрађивача, са претпостављеним и стручним лицима).

Разрада општих вежбовних услова у моделовању задатка

Општи или вежбовни услови представљају нормативни оквир и вежбовни амбијент у коме се разрађују оперативно-тактички задаци. Кораци у изради општих-вежбовних услова били би следећи:

- 1) Израдити спецификацију вежбе и дефинисати:
 - тему,

¹³ Упутство за оперативно планирање и рад команди у Војсци Србије, Управа за планирање и развој (Ј-5) ГШ ВС, Београд, 2017, стр. 180.

- циљ вежбе,
 - време извођења вежбе и
 - остале садржаје према спецификацији вежбе.
- 2) За вежбе обучавања дефинисати циљеве обучавања. Посматрати их као нову вредност која настаје након вежбе или знање које желимо стећи након завршетка вежбе. Пример: планирање и извођење нападне операције у условима превласти агресора у ВАП-у, организација садејства, искоришћење информационог простора, организација Цивилно-војне сарадње (ЦВС) у зони операције и слично.
- 3) Дефинисати основне задатке које ће решавати вежбајући састав: напад, одбрана, борба против тактичког хеликоптерског десанта, борба у сусрету, насилни прелазак реке и слично.
- 4) Дефинисати основне проблеме¹⁴ које ће решавати вежбајући састав: недовољност времена за планирање, операцију изводи у условима превласти непријатеља у ВАП–у, недовољна обученост јединице, пад морала у некој од јединица, дезертерство, покрет интерно расељених лица у зони операције, прекид линија снабдевања, јединица сопственим снагама отвара пролазе у минско-експлозивним препрекама (МЕП) и слично.

Разрада борбених услова у моделовању задатка

Борбени услови су услови који владају у оперативном окружењу (на стратегијско оперативном нивоу) или у оперативном оквиру (на тактичком нивоу) у којима јединица извршава задатак. Кораци у изради борбених услова били би следећи:

- 1) *Дефинисати простор у коме ће се реализовати операција – вежба. У дефинисању простора потребно је:*

¹⁴ Проблем који треба дефинисати никада није независно издвојен из оперативног окружења и представља његов део са бројним везама и односима. Уочавањем тих веза и односа дефинишу се приступи за решавање проблема. *Упутство за оперативно планирање и рад команди у Војсци Србије*, Управа за планирање и развој (Ј-5) ГШ ВС, Београд, 2017, стр. 180.

Дефинисати географске карактеристике простора у којима желимо да се вежба – операција одвија:

- Кључне земљишне објекте, ослонце, преграде, препреке, испресецаност земљишта;
- Сходно жељеним карактеристикама земљишта одредити шири простор и на топографској карти или неком другом моделу уцртати га графитном оловком;
- Дефинисати ограничења везана за простор и уцртати на топографску карту (пример границе полигона ако се планира вежба на терену).

Дефинисати и уцртати оперативну организацију простора ¹⁵ (просторију на којој ће се изводити б/д):

- Уцртати зону операције више (играјуће) јединице у којој вежбајућа јединица извршава задатак. Исту цртати на моделу (топографској карти). Прво за црвеног, а након тога за плавог;
- Уцртати зону операције вежбајуће јединице. Исту цртати на моделу (карти). Прво за црвеног, а након тога за плавог;
- Уцртати зону операције играјућих – суседних јединица;
- Уцртати зоне – рејоне операције играјућих јединица подршке.

Дефинисати и уцртати правце довођења, наступања, снабдевања вежбајуће јединице и слично.

Дефинисати и уцртати линије:

- Додира сопствених снага и непријатеља;
- Судара више јединице и непријатеља;
- Судара вежбајуће јединице и непријатеља.

Дефинисати и уцртати рејоне и зоне:

- Рејоне мобилизацијског зборишта;
- Очекујуће рејоне;
- Рејоне и зоне прикупљања;
- Зоне и правце марша;
- Рејоне и зоне превентивног размештања.

¹⁵ Оперативну организацију простора чине зона операције, зона утицаја и зона интересовања. *Доктрина операција Војске Србије*, Медија центар „Одбрана“, 2012, стр. 10.

2) *Дефинисати време у коме се изводи операција. У дефинисању времена потребно је:*

Дефинисати метеоролошке услове у којима ће се реализовати операција – вежба: ветар, падавине, облачност, температуру, притисак, влажност ваздуха и слично.

Дефинисати време, астрономски аспект, у коме ће се реализовати операција – вежба: доба године, доба дана.

Дефинисати време, оперативни аспект, у коме ће се реализовати операција – вежба:

- Расположиво време за планирање – довољно или недовољно за планирање, припрему и извођење операције;
- Време потребно за одређене задатке (израда наређења, пробе/увежбавања, припреме потчињених јединица, довођење јединица ...).

Дефинисати и ускладити времена:

- Када је отпочела агресија или када су отпочела непријатељства;
- Време и место када је претпостављени командант донео одлуку;
- Време и место где се јединица налази када прима задатак (обострани распоред – почетна ситуација);
- Време готовости за извршење задатка више јединице;
- Време готовости за извршење задатка вежбајуће јединице (**Д**);
- Време када почиње вежба (ако је решавање тактичког задатка основ за даљу вежбу) и однос према готовости за извршење задатка (**В**).

3) *Дефинисати борбену организацију снага. У дефинисању борбене организације потребно је:*

Дефинисати борбену организацију сопствених снага ангажованих у операцији:

- Вежбајуће јединице – један до два нивоа ниже;

- Играјуће јединице – јединице у чијем саставу вежбајућа јединица извршава задатак и јединица од утицаја на извршење задатка вежбајуће јединице – један до два нивоа више у односу на вежбајућу јединицу;
- Јединица подршке од утицаја на извршење задатака вежбајуће јединице.

Дефинисати борбену организацију непријатељских снага ангажованих у операцији:

- Јединице директно супротстављене вежбајућој јединици;
- Играјуће јединице – јединице у чијем саставу непријатељска јединица извршава задатак и јединица од утицаја на извршење задатка непријатељске јединице;
- Јединица подршке од утицаја на извршење задатака непријатељске јединице.

4) *Дефинисати основне квалитативне способности снага. Квалитативне способности снага обухватају:*

- Релативне – основне способности са којима располажу снаге (маневар, ватра, АБХО, инжињерија...);
- Способности које ће бити придате или умањене током операције, ојачања, издвајања, подршка и садејство;
- Попуњеност јединице;
- Исправност средстава ратне технике;
- Квалитативне карактеристике страна: морал, борбено искуство, обученост и слично.

Квалитативне карактеристике снага треба вешто имплементирати кроз борбену организацију снага.

5) *Дефинисати однос снага противника. Однос снага ускладити кроз:*

- Релативни однос снага, који може бити повољан или неповољан за вежбајућу јединицу;
- Преимућства и предности страна у моменту решавања задатка;
- Непогодности и слабости страна у моменту решавања задатка.

- 6) *Определити борбени распоред и груписање снага*¹⁶. *Борбеним распоредом снага определити:*
- Да ли вежбајућа јединица задатак извршава у саставу 1. ешалона, 2. ешалона или резерве;
 - Да ли вежбајућа јединица задатак извршава на главном или помоћном правцу напада или тежишту одбране, тј. да ли изводи одлучујуће, обликујуће или подржавајуће борбене активности.
 - У просторном смислу, да ли је јединица у додиру или ван борбеног додира;
- 7) *Разрадити остале елементе – димензије оперативног окружења:*
- Ако природа задатка то захтева, разрадити утицај и осталих димензија оперативног окружења.

Разрада услова и разлога због којих су стране у сукобу дошле у оперативно–тактички положај за извршење операције

Оперативно-тактички положај у коме се стране у сукобу налазе развија се кроз сценарио, обострани распоред снага, почетну ситуацију и замисао дејстава страна. Кораци у разради оперативно-тактичких услова били би следећи:

- 1) Разрадити сценарио - податке о региону и геостратегијску ситуацију. Као основ користити општи сценарио за извођење вежби у ВС (стратегијска ситуација у Школи националне одбране – ШНО) или разрадити потпуно нове податке о региону и геостратегијску ситуацију. Не ићи у непотребну ширину.
- 2) Разрадити сценарио - пут у кризу:

¹⁶ Груписање снага – распоред снага и средстава у одређеној зони, на правцу или просторији за извршење одређеног задатка и дејство у духу одлуке команданта. *Појмовник функционалних доктрина и доктрина видова Војске Србије*, Београд, Медија центар „Одбрана“, Београд, 2012, стр. 11.

- Разрадити **уводну ситуацију** и на једноставан начин описати како је дошло до оружаног сукоба између зараћених страна и који су циљеви зараћених страна.
- Разрадити **претходна дејства** – дејства која су претходила извођењу операције. Хронолошки описати кључна дејства и активности сопствених снага и непријатеља од значаја за извођење операције која се завршавају са стањем у којем се јединице налазе у обостраном распореду снага, тј. почетној ситуацији. Описати како је јединица дошла у ситуацију у којој ће јој бити уручен задатак. Претходна дејства дефинишу се прво за вишу јединицу у којој вежбајућа јединица извршава задатак – општа дејства, а затим за вежбајућу јединицу – посебна дејства.

У вежбовним документима – задатку, уводна ситуација и претходна дејства касније се имплементирају у ОПНАР у параграфу 1 СИТУАЦИЈА.

3) Дефинисати обострани распоред снага ¹⁷

- Прецизно дефинисати време и место где се команданту уручује задатак;
- Уцртати на топографској карти обострани распоред снага у моменту када јединица прима задатак. Прво непријатеља, а затим сопствене снаге;
- Описати стање, распоред и активности снага непријатеља;
- Описати стање, распоред и активности сопствених снага. Прво играјуће јединице (претпостављене вежбајућој), суседних јединица и јединица подршке од утицаја на извршење задатка вежбајуће јединице, а затим вежбајуће јединице.

Карта обостраног распореда ради се у размери као и карта на којој ће решавалац доносити своја решења. На карти се уносе само изводни подаци – детаљи посебно за „црвену“ страну. За сопствене снаге уносе се сви потребни детаљи за играјућу јединицу у додиру, суседе, снаге у распореду „црвеног“, средства подршке итд.

4) Дефинисати почетну ситуацију. Прецизно дефинисати време за које се разрађује почетна ситуација у **случају да се она**

¹⁷Распоред снага у операцији, у моменту – времену када командант добија задатак за решавање.

разликује од обостраног распореда снага. Методологија рада иста је као и за обострани распоред снага. Ако је обострани распоред снага идентичан почетној ситуацији, ради се само обострани распоред снага.

- 5) Разрадити замисао дејства страна, **општа дејства** – замисао за дејства, ангажовање снага у операцији, претпостављене јединице у којој вежбајућа јединица извршава задатак.
- Дефинисати мисију;
 - Дефинисати циљ дејства;
 - Дефинисати идеју – намеру претпостављеног команданта.
 - Уцртати на карти главни и помоћни правац напада или тежиште и помоћни правац одбране;
 - Дефинисати јачину, састав, груписање снага и борбени распоред снага;
 - Уцртати на карти борбени распоред снага за главни и помоћни правац напада или тежиште и помоћни правац одбране;
 - Дефинисати концепт операције¹⁸, фазе, етапе, тежишне задатке у операцији;
 - Уцртати на карти етапне линије;
 - Дефинисати маневар, по објектима, правцима, етапним линијама, груписању снага и начину дејства;
 - Дефинисати употребу расположивих способности у операцији, кроз дејства и обезбеђења б/д (извиђање, ватра, инжињерија, ПВО...) кроз: циљ или сврху употребе способности; тежиште или приоритет у употреби способности; метод или задатак;
 - Дефинисати задатке свим потчињеним јединицама (свим саставима дефинисаним борбеном организацијом);
 - Дефинисати логистичку подршку снага;
 - Разрадити прилоге родова и служби;
 - Дефинисати односе командовања.
- 6) Разрадити замисао дејства страна, **посебна дејства** – за вежбајућу јединицу.

¹⁸ Концепт операције описује начин синхронизације активности потчињених јединица, у току реализације мисије или извршавања задатка Сувјац М. и Ковач М., *План и концепт војних операција*, Београд: Војно Дело 4/2012, стр. 99

- По потреби дорадити задатак јединице сходно циљевима вежбе.

Замисао дејства страна операционализује се кроз **ОНПАР** играјуће – претпостављене јединице вежбајућој јединици. Разрадом се дефинишу подаци прво за црвеног – непријатеља, а затим за сопствене снаге. Приликом дефинисања непријатеља у параграфу „СИТУАЦИЈА“ не уносе се сви садржаји из моделованих општих дејстава, већ само подаци из процене ситуације који би реално били познати претпостављеној команди.

ПРАКТИЧНИ ПОСТУПЦИ НА ИЗРАДИ ОПЕРАТИВНИХ И ТАКТИЧКИХ ЗАДАТАКА

Практичан поступак или метод увођења решаваоца у проблематику биће опредељен пре свега циљем због кога се моделује тактички задатак (пример унапређење обучености или контролни задатак).

Карактер и садржај задатака

Оперативни и тактички задаци могу имати мање или више података који се примају од претпостављене команде у виду ОПНАР или извод из ОПНАР. Задаци који се примају од претпостављене команде могу бити:¹⁹

- 1) Са примљеним свим елементима одлуке више јединице, односно изводом из ОПНАР са тачно одређеним задацима свих елемената борбеног распореда.
- 2) Са мање елемената одлуке више јединице и осталих података.
- 3) Када се задатком од претпостављене команде не добијају потпуни подаци, него се проценом ситуације мора доћи до свих елемената одлуке, циља и којом се тактичком радњом може задатак најбоље остварити.
- 4) Задатак у коме се даје само тактичка радња и циљ који се има постићи.
- 5) Задатак у коме се јединица, дата у задатку, поставља у такву ситуацију да мора остварити више циљева било да они произилазе из концепта претпостављене команде, било да их сами поставе.

¹⁹ Хасандедић, Ш., и др., *Решавање тактичких задатака*, ВИЗ ЈНА, Београд, 1956, стр. 8.

- 6) Када се ради остварења или достизања циља у извесној ситуацији мора предузети више комбинованих тактичких радњи.

Увођење решаваоца у проблематику задатка

Разрада ОПНАР проистиче из разраде услова вежбе. Спровођењем процеса метода рада на разради тактичког задатка разрађивач ће имати све неопходне садржаје за израду ОПНАР. Разрађивач у овом смислу је лице или је тим који је одређен наређењем официра за планирање вежбе. Величина тима зависиће од сложености задатка који се разрађује. У сваком случају у тим је неопходно укључити специјалности – специјалисте који ће на прави начин приказати, дефинисати употребу способности како сопствених снага, тако и непријатеља.

Два су основна начина за увођење решаваоца у проблематику:

- 1) Путем планских конференција где се решавалац постепено уводи у ситуацију или
- 2) Уручењем тактичког задатка (извод из ОПНАР, ОПНАР, ОПНАР са прилозима).

Путем планских конференција (Табела 2) поступно се разрађују документа: спецификација вежбе, сценарио, почетна ситуација – обострани распоред снага и оперативно-тактички задатак који се уручује решаваоцу (ОПНАР).

У случају да се током моделовања тактичког задатка решавалац не уводи у плански процес, већ му се само уручује тактички задатак (извод из ОПНАР, ОПНАР, ОПНАР са прилозима), тада садржај ОПНАР мора имати довољно детаља да решавалац разуме ситуацију у којој се јединица налази, када и где му је уручен задатак и задатак који треба да реши.

Поред ових могу се износити и подаци који би команданту вежбајуће јединице објективно били познати до пријема задатка, а који стандардно нису део ОПНАР. На крају треба поставити обавезе решаваоцу у смислу шта је обавезан да уради (на пример да процени ситуацију и донесе одлуку, изради ОПНАР и слично).

Табела 1 – Развој тактичких задатака кроз планске конференције

АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ АКТИВНОСТИ
до КСВ	Израда спецификације вежбе
Конференција за спецификацију вежбе (КСВ)	Усвојена је спецификација вежбе Усвојен је циљ вежбе Усвојен је календар главних активности

од КСВ до ППК	Израда сценарија за вежбу Израда почетне ситуације – обостраног распореда снага Одређивање циљева обучавања Израда вежбове формације – борбене организације снага
Почетна планска конференција (ППК)	Усвојени су циљеви обучавања Усвојен је сценарио и почетна ситуација Усвојена је вежбозна формација – борбена организација
од ППК до ГПК	Израда ОПНАР К-де за планирање – тактичког задатка
Главна планска конференција (ГПК)	Усвојен је ОПНАР претпостављене К-де Уручен је ОПНАР претпостављене К-де вежбајућем саставу

Из праксе и искустава највећи део проблема разрађивачу и решаваоцу задатка представља однос обострани распоред снага – почетна ситуација. Обострани распоред снага није документ који је предвиђен Упутством о вежбама, али из праксе моделовања тактичких задатака је нужан.

Најједноставнија ситуација за разраду тактичког задатка јесте када се јединица налази на МЗ или у ОР. Начелно, тада се обострани распоред снага и почетна ситуација поклапају. Међутим, ако је циљем вежбе дефинисано да се поред процеса оперативног планирања унапреди обученост јединице у командовању снагама, у операцији решавања тактичког задатка је само једна фаза у извођењу вежбе и та ситуација се мења.

На пример, ако јединица решава задатак у одбрани у улози 2.о/е или 2.б/е, а динамика вежбе креће након извлачења 1.о/е или 1.б/е. У тој ситуацији обострани распоред снага се разрађује када је јединица на МЗ или ОР док се почетна ситуација разрађује за ситуацију када је јединица посела структуру одбране у 2. ешалону, а снаге 1. ешалона су се извукле на резервне положаје. У тој ситуацији нужно је решаваоца поново увести у нову ситуацију што је најједноставније путем допунског наређења (ДОПНАР).

У разради задатка треба избећи замку банализовања непријатеља, проблема и могућих решења. У разради противника треба поћи од способности са којима тренутно располаже, али обавезно и укључити способности са којима ћемо се сретати у будућности. Решења која су била примерена у претходним ратовима могуће је да ће бити обесмишљена или погрешна услед промене у

оперативном окружењу, а пре свега развојем нових способности (пример масовна употреба дрона за извиђање и дејство и слично).

ЗАКЉУЧАК

Рад је написан са циљем да разрађивача, посебно почетника, уведе у могуће прилазе разради разноврсних борбених дејстава и да понуди одговор на многобројна питања разраде о којима нема писане речи или постоје одређене дилеме или нејасноће. При коришћењу овог рада потребно је претходно добро изучити његову целину, а затим се у пракси користити методом у разради тактичког задатка.

Разради задатка приступа се увек са претпоставком да разрађивач располаже одређеним теоријским знањима и да поседује формално теоријско мишљење у вези са темом разраде. Пожељно је и практично искуство разрађивача.

Вредност сваке разраде зависи од тога колико је разрађивач успешно, на логичан и реалан начин, извршио избор прилаза из којег се види шта се раније десило, оно што чини стање садашњег оперативног окружења и задатка који је постављен пред решаваоца. Због тога вредност разраде не зависи само од теоретских знања већ и од склоности и искуства да се теоретска знања ефикасно примене и практично реализују у замисао дејства и његова решења.

Пракса неминовно показује да успех сваког рада зависи од квалитета поступака у току рада, наиме од методологије. Због тога је методологија од посебне важности у разради задатка, јер од њене ваљаности зависи и успех разраде. Методологија је сложено питање и због тога се не могу прописати „рецепти“ за сваки задатак и за све услове, јер, објективно, не постоји систем и скуп трајно важећих принципа и норми, ни у другим делатностима, па ни у разради задатка. Због обиља услова у разради борбених дејстава, разрађивач је оријентисан на избор и примену метода која произилази из својстава теме и начина који је најцелисходнији у одређеним условима. При томе база је у одређеним теоријским принципима и искуственим нормама прилагођена стварним условима разраде.

При разматрању поступка у разради не постоји тзв, краћи пут ни под условом да се ради о искуснијем разрађивачу. Правило је да се процес изводи одређеним током, а време трајања неке радње у процесу разраде зависи од искустава разрађивача и времена на

располагању. То значи да редослед поступака постоји као начело које обавезује, а садржај је зависан од умешности и способности разрађивача.

Идејама и решењима разраде не смеју се обезвређивати постојеће реалности ниједног од противника. Нереални су прилази који на било који начин умањују борбене и друге квалитете једног од противника изван објективно постојећих и реално могућих. На квалитет разраде, поред осталог, штетно делују замисли и решења у којима има елемената импровизације, упрошћавања и подвођење под начела и норме употребе друге стране.

Литература

Доктрина планирања у Војсци Србије, Медија центар „Одбрана“, Београд, 2012.

Доктрина операција Војске Србије, Медија центар „Одбрана“, Београд, 2012.

Појмовник функционалних доктрина и доктрина видова ВС, Београд, Медија центар „Одбрана“, Београд, 2012.

Сувајац, М., Ковач, М., *План и концепт војних операција*, Београд, Војно Дело, зима/2012.

Упутство за оперативно планирање и рад команди у ВС, Управа за планирање и развој(Ј-5) ГШ ВС, Београд, 2017.

Упутство о вежбама јединица оружаних снага, ССНО, Београд, 1989.

Упутство о вежбама у Војсци Србије, Управа за обуку и доктрину (Ј-7) ГШ ВС, Београд, 2013.

Хасандедић, Ш., Лучић, Д., Шогорац, С., Јелача, М., Смоле, Ф., *Решавање тактичких задатака*, Војноиздавачки завод ЈНА, Београд, 1956.

Шепец, В. В., *Метода ефикасније процене борбене ситуације*, Ветерани војно-обавештајне службе, Београд, 2015.

Шћекић, М., *Основи разраде задатака*, Центар високих војних школа ЈНА, Београд, 1975.

MODELING OF OPERATIONAL AND TACTICAL TASKS

Radovan M. Babic ^a, Jadranko K. Jukić ^b

^a retired colonel

e-mail: radovan2910@gmail.com , **corresponding author**

^b retired colonel

e-mail: jadranko.jukic@gmail.com .

FIELD: military sciences

TYPE OF ARTICLE: professional paper

Abstract:

Modeling of operational and tactical tasks is a thought process that lasts continuously during the elaboration of the task in which the developer (commander, command - staff, teacher, instructor), based on the goal of modeling the task, understanding the environment, mission, defines the task, problem or group of problems that need to be solved by the practicing composition - solver.

The task is modeled on the experience of previous wars, taking into account the current and future capabilities of one's own forces and enemies, anticipating and placing the solver in the operational environment as it will be in the future.

The aim of the paper is to clarify what is essentially an operational and tactical task, what is modeling and the conditions in which it is performed, what are the specific terms during the modeling process, methods of working on the task, and the content of work during planning conferences.

By the method of content analysis and comparison of experiences, the paper is a combination of valid normative solutions with the implementation of experiences and documents from previous normative acts as well as the experiences of the authors.

The result of this work is a well-developed methodology for creating tasks, taking into account the important factors for creating different types and levels of tasks depending on the defined goal.

Practice inevitably shows that the success of any work depends on the quality of procedures during the work, that is, on the methodology. Therefore, the methodology is of special importance in the elaboration of tasks because the success of the elaboration depends on its validity.

Keywords: modeling, methodology, exercise unit, contribution units, mutual distribution of forces, initial situation, idea of side action

Датум пријема чланка: 6. 8. 2021.

Датум достављања исправки рукописа: 23. 8, 6. 9. 2021.

Датум коначног прихватања чланка за објављивање: 4. 2. 2024.

© 2024 The Authors. Published by Novi Glasnik ([https:// www.noviglasnik.mod.gov.rs](https://www.noviglasnik.mod.gov.rs)). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

